

KIRYS (12) *sb m*

kirys (9), **kirysz** (2), **kierys** (1), **[kierysz]**; kirys *OrzRozm*, *BielKron* (2), *Mącz* (3), *Prot*, *PowodPr*; kirysz *KmitaPsal*, *KlonKr*; kirys : kierys *Calep* (1 : 1).

ki- (9), ky- (2); -rys (6), -ris (6).

Teksty nie oznaczają é.

sg *N* kirys (2). ◇ *G* kirysu (1). ◇ *A* kirys (3). ◇ *L* kirysie (4). ◇ *pl N* kiryszy (1). ◇ *L* kirysi(e)ch (1).

Sł stp brak, *Cn notuje*, *Linde XVIII w.:* kirys.

Pancerz okrywający górną część tułowia; cataphracta Mącz, Cn; clibanus, thorax equitum et pectoris tantum, munimen peditum, thorax ferreus Cn (12) : ktorzy nie ná burgu ále ná polu/ nie w táncách ále w ízańcách/ nie w máłzkárze ále w kirysie/ nie ná bieśedzie ále ná walce gárdłuią *OrzRozm R2v*; Po nich Chorążowie ziemscy káždy s swoiey ziemie w kirysiech w żáłobie *BielKron* 425; *Patens vulneri equus*, Nági nie máyący zbroye/ kirifu *Mącz* 283c, 41a; *KmitaPsal A2v*; *Cataphractus* – W kieris vbranij. *Calep* 171b, 273a; Z ktorzych ciał Myłzy okrutne wzbudzone, Skazály ná śmierć Poplá, dziećí, zonę. Ni miecz, nł wieze, áni też kiryszy, Zbronić ich mogły, od okrutnych myłzy *KlonKr B2v*; [jemu też kazano kieryłz ziąc á kłtołu sieść. *HistOtton* 50.]

W charakterystycznych połączeniach: w kirys ubrany (2), *uzbrojony; w kirysie(ch)* (4).

Zwrot: peryfr. »w miemieckim kirysie wojować« = *polemizować z pozycji luteranizmu lub innych doktryn innowierczych* (1): Iuż ty wierz iáko raczyłz/ á kaž łobie fłużyć/ Tey Máteryey nie chcę tu łowy przedłużyć. Iedno mi nie chćiey więcey ludźmi állegowác/ Ani ze mną w Miemieckim Kirifie woiowác. *Prot Cv*.

Wyrażenie: »zupełny kirys« = *pancerz okrywający przód i plecy* (2): Przed márámi ná ktorzych ciało było krolewłkie/ iechał Ian Tárło w zupełnym kirysie *BielKron* 425v; *Mącz* 41a.

Przen: Postawa społeczna trudna do zwalczenia (1) : przedsię kto fie náładzi ná co/ vczyni co chce/ y zeydzie mu fie to. A což to zá kirys w Polfzce/ ktoremu áni vrząd/ áni práwo/ áni Krol podołác nie może? *Libertas*, wolność. á iż włafniey názowiemy/ nieznośna śwawola/ máłzkárą wolności głupie przyobleczona *PowodPr* 60.

Synonimy. karacyna, pancierz, pawęża, piersi, zbroja.